

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Страховання»

обов'язкових компонент

освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробник: професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 ХНУВС, д.ю.н., професор Кириченко Юлія Миколаївна

Рецензенти:

- Суц О.П. – доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету, к.ю.н., доцент;
- Жорнокуй Ю.М. – завідувач кафедри цивільного права та процесу факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 8	07 <u>Управління та адміністрування</u> ; 072 <u>Фінанси, банківська справа та страхування</u> ; _бакалавр_ (назва СВО)	Навчальний курс 3 Семестр 6 Вид контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>22</u> ; (години)		Лекції – <u>6</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>22</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>4</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>42</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>80</u> ; (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Реферат – <u>1</u> <u>6</u> (кількість; № семестру)		Реферат – <u>1</u> <u>6</u> (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Страхування» є вивчення правових підстав страхової діяльності, орієнтувати студентів на оволодіння страховою термінологією; сприяти формуванню у студентів глибоких теоретичних знань, практичних вмінь та навичок щодо аналізу норм страхового законодавства і застосуванням цих норм на практиці, при складанні договорів страхування, захисту порушених прав.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Страхування» є поглиблене вивчення правовідносин в сфері діяльності суб'єктів страхування та ознайомлення з правовим механізмом їх регулювання.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Страхування» тісно пов'язана з іншими економічними дисциплінами: «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Інвестування», «Фінансовий ринок» та ін., що дає змогу закріпити вже набуті знання та

поглибити професійну підготовку фахівців фінансово-економічного профілю.

Очікувані результати навчання: згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: принципи та функції страхування; правове положення та види страхових компаній; порядок створення, реєстрації, ліцензування страхових компаній; права та обов'язки суб'єктів страхування; структуру страхових компаній та органи її управління; форми (добровільне та обов'язкове) та види страхування; підстави перестрахування; правове положення страхових агентів та брокерів; поняття та види об'єктів страхування; порядок укладення та зміст договорів страхування; підстави, види та порядок – проведення контролю за діяльністю страховиків;

вміти: аналізувати страхове законодавство та визначати напрямки та перспективи його розвитку; складати договори страхування; аналізувати норми права; вирішувати проблемні завдання; виявляти ознаки порушення страхового законодавства; консультувати з питань страхових відносин; вести договірну та претензійну роботу.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-2	Здатність планувати та управляти часом.
	ЗК-3	Здатність планувати та управляти часом
	ЗК-4	Здатність спілкуватися іноземною мовою
	ЗК-5	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій
	ЗК-6	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
	ЗК-10	Здатність працювати у команді
	ЗК-11	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з

		експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
	ЗК-12	Здатність працювати автономно
	ЗК-13	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро-та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
	СК-2	СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
	СК-3	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)
	СК-4	Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач
	СК-5	Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку
	СК-6	Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування
	СК-7	Здатність складати та аналізувати фінансову звітність
	СК-8	Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування
	СК-9	Здатність здійснювати ефективні комунікації
	СК-10	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення
	СК-11	Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою

		професійну підготовку
	СК-12	Застосовувати знання для розв'язання типових та нетипових завдань з захисту фінансової безпеки
	СК-13	Здатність вміти виявляти загрози і небезпеки фінансової діяльності держави
	СК-14	Здатність застосовувати отриманні знання щодо захисту фінансових інтересів суб'єктів господарювання правовими засобами

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування.

Передумови появи і розвитку страхування за кордоном і в Україні. Виникнення страхового права і страхового законодавства. Предмет і метод страхового права.

Поняття страхування та його ознаки. Принципи та значення страхування.

Функції страхування. Компенсаційна, ощадна, превентивна, контрольна та інші функції страхування.

Поняття, зміст та елементи страхових правовідносин.

ТЕМА № 2. Правове регулювання страхової діяльності в Україні.

Поняття страхового законодавства. Система страхового законодавства. Специфіка нормативних актів, що регулюють здійснення страхової діяльності. Закон України “Про страхування”. Проблема кодифікації страхового законодавства.

Державне регулювання і нагляд за страховою діяльністю. Система державного нагляду за страховою діяльністю. Повноваження Спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг, органів, здійснюючих регулювання страхової діяльності. Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності.

Форми контролю і нагляду за страховою діяльністю в Україні. Види санкцій та засобів впливу (приписи, призупинення діяльності, обмеження діяльності, відкликання ліцензії), які застосовуються до страхових компаній, порядок їх застосування.

ТЕМА № 3. Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні.

Поняття та види страховиків. Процедура утворення страхової компанії. Ініціативна, організаційна і легалізаційна стадії утворення страхової компанії. Зміст дозвільного порядку утворення страхової компанії. Правосуб'єктність страхової компанії. Момент виникнення правосуб'єктності страхової компанії.

Організаційно-правові форми страхової діяльності. Державне, акціонерне,

кооперативне, взаємне страхування. Спеціалізація страхових компаній.

Легалізація (реєстрація, спеціальний порядок ліцензування). Поняття та зміст засновницьких документів. Зміст Правил страхування, вимоги, що подаються до них. Легалізація статутного капіталу, вимоги до його розміру та порядку формування. Умови залучення іноземних інвесторів до створення страхових організацій.

Внутрішня структура (підрозділи, основні та допоміжні відділи) страхових компаній. Органи правління страхової компанії, їх компетенція. Утворення відокремлених підрозділів, об'єднань страховиків.

Права і обов'язки страхової компанії.

Поняття і форми припинення діяльності страхової компанії (ліквідація, реорганізація, банкрутство і санація). Порядок задоволення вимог кредиторів у разі банкрутства страхової компанії.

ТЕМА № 4. Правове регулювання діяльності страхових посередників

Поняття посередницької діяльності. Поняття і види страхових посередників в Україні.

Особливості реєстрації і наступної легалізації діяльності страхових посередників. Правовий статус, функції, кваліфікаційні, легалізаційні та інші вимоги що до регламентації їх прав та обов'язків.

Перелік страхових послуг, що надають страхові посередники. Обмеження у діяльності страхових посередників. Взаємовідносини страхових посередників і страхових компаній.

Укладення агентської угоди. Порядок здійснення прав страхових посередників. Відповідальність страхових посередників. Інші вимоги до страхових посередників. Переваги та недоліки залучення посередників до страхової справи для страхових компаній. Аквазіція (продаж страхових полісів, укладення договорів страхування) страховими посередниками.

Тема № 5. Форми та види страхування

Поняття та класифікація форм страхування (обов'язкове та добровільне). Поняття та класифікація видів страхування (майнове, особисте, страхування відповідальності та ін.).

Класифікація страхування за об'єктами.

Галузі страхування: майнове страхування, страхування відповідальності, особисте страхування. Види особистого страхування: довічне страхування, страхування до одруження, страхування пенсій, медичне страхування. Майнове страхування: страхування транспортних засобів, вантажів та іншого майна. Страхування відповідальності: цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів та іншого виду транспорту, страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції, страхування професійної відповідальності та інші види страхування відповідальності.

Класифікація страхування за родом небезпеки: страхування вогневих, транспортних, фінансово-кредитних, сільськогосподарських та інших ризиків.

Класифікація страхування за формами проведення. Обов'язкове

страхування. Добровільне страхування. Ознаки та співвідношення обов'язкового і добровільного страхування.

Класифікація за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб. Страхування громадян.

Класифікація за спеціалізацією страховика. Загальні види страхування. Страхування життя. Змішане та комбіноване страхування. Підстави застосування змішаного і комбінованого страхування. Групові та індивідуальні види страхування. Перестрахування і співстрахування. Нетрадиційні види страхування.

Поняття та функції обов'язкового страхування. Його нормативна база. Співвідношення загального і місцевого законодавства про обов'язкове страхування.

Поняття та функції добровільного страхування.

Тема № 6. Договір страхування

Поняття, юридична природа, характеристика договору страхування.

Порядок укладення договору страхування. Практичні рекомендації з укладення договорів страхування. Попередня підготовка до укладання договору страхування. Форма договорів страхування. Види і правове значення страхового полісу.

Визначення страхового ризику. Види і ознаки страхового ризику.

Права та обов'язки суб'єктів страхових зобов'язань.

Страхові тарифи, платежі і премії. Визначення розміру франшизи. Види франшиз.

Виконання договорів страхування. Розірвання, зміна договорів страхування.

Підстави визнання договору страхування недійсним.

Підстави та наслідки припинення зобов'язань сторін по договору страхування. Контроль за виконанням договорів. Відповідальність сторін за невиконання страхових зобов'язань.

Тема № 7. Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку

Поняття та зміст страхового ризику. Види ризиків. Об'єкт ризику. Особливості встановлення страхових тарифів, премій, компенсацій.

Поняття і ознаки страхового випадку. Обов'язки сторін при настанні страхового випадку. Закріплення наслідків страхового випадку.

Юридичні наслідки настання страхового випадку (умови виплати страхових сум і страхового відшкодування, визначення їх розмірів). Максимальна страхова сума в межах якої страхова організація несе зобов'язання у випадку настання страхового випадку. Фактори, що визначають можливість страхових виплат.

Встановлення причин і обставин настання страхового випадку. Акт про настання страхового випадку. Порядок з'ясування відповідності страхового випадку і встановленого обсягу страхової відповідальності. Документальне

підтвердження настання страхового випадку. Правове положення аварійних комісарів.

Визначення розміру страхового відшкодування і його одержувача. Виплата страхового відшкодування. Підстави відмови і звільнення від обов'язку виплати страхових відшкодувань.

Оскарження незаконних дій страхової компанії. Відповідальність страховика за несвоєчасну виплату страховий суми (страхове відшкодування). Межі страхового відшкодування.

Тема № 8. Фінанси та фінансова надійність страховиків.

Особливості фінансової діяльності страховика: доходи, витрати та фінансові результати.

Відмінності організації фінансової діяльності страхових компаній від інших суб'єктів господарювання. Характеристика видів доходів страховика. Характеристика витрат страховика. Характеристика фінансових результатів. Порядок визначення зароблених премій.

Поняття про фінансову надійність та умови забезпечення платоспроможності страховика. Ознаки фінансової надійності страховика. Чинники, що забезпечують фінансову надійність. Зовнішні та внутрішні зобов'язання страховика та їх вплив на його фінансову надійність. Статутний фонд страховика та вимоги до його мінімального обсягу. Гарантійний фонд страховика. Порядок розрахунку фактичного та нормативного запасів платоспроможності.

Страхові резерви та порядок їх формування. Види страхових резервів. Технічні резерви (резерв незароблених премій та резерв збитків). Резерви із страхування життя (математичні резерви та резерв належних виплат страхових сум). Порядок розрахунку резерв незароблених премій за методом «плаваючих кварталів».

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування	10	2	2			6	
Тема №2: Правове регулювання страхової діяльності в Україні	10	2	2			6	
Тема №3: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні	15	4	4			7	
Тема №4: Правове регулювання діяльності страхових посередників.	10	2	2			6	
Тема № 5: Форми та види страхування	15	4	4			7	
Тема № 6: Договір страхування	10	4	4			2	
Тема № 7: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку	10	2	2			6	
Тема № 8: Фінанси та фінансова надійність страховиків.	10	2	2			2	
Всього за семестр № 6:	90	22	22			46	Екзамен

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема № 1: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування	10					10	
Тема №2: Правове регулювання страхової діяльності в Україні	10					10	
Тема №3: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні	15	2	2			11	
Тема №4: Правове регулювання діяльності страхових посередників.	10					10	
Тема № 5: Форми та види страхування	15	2	2			11	
Тема № 6: Договір страхування	10	2				8	
Тема № 7: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку	10					10	
Тема № 8: Фінанси та фінансова надійність страховиків..	10					10	
Всього за семестр № 6:	90	6	4			80	Екзамен

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1: Передумови появи і розвитку страхування. Поняття, принципи та функції страхування	1. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. 2. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
	Передумови, історичні коріння появи і розвитку страхування за кордоном і в Україні	
	Виникнення та розвиток страхування в Україні	
	Роль страхування в умовах ринкової економіки	
	Тема № 2: Правове регулювання страхової діяльності в Україні	1. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996р. (у новій редакції від 4 жовтня 2001 року) // ВВР України. – 1996. – №18. – Ст.78. 2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001р. // ВВР України. – 2002. – №1. – Ст.1. 3. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
	Види та форми контролю за страховою діяльністю в Україні.	
	Правовий статус, повноваження спеціально уповноваженого органу з питань страхування	
	Доцільність та межі державного регулювання ринку страхових послуг	
	Тема №3: Правове становище, порядок утворення і діяльності страховиків в Україні	Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
	Особливості розвитку страхування на регіональному рівні.	
	Спеціалізація страхових компаній.	
	Правосуб'єктність страхової компанії	
	Тема № 4: Правове регулювання діяльності страхових посередників.	Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
	Переваги та недоліки залучення страхових посередників до страхової діяльності.	
	Особливості реєстрації і наступної легалізації діяльності страхових посередників.	
	Обмеження у діяльності страхових посередників.	
	Тема № 5: Форми та види страхування	

		Критерії класифікації видів і форм страхування.	
		Класифікація страхування за об'єктами.	
		Види особистого страхування: довічне страхування, страхування до одруження, страхування пенсій, медичне страхування.	
		Майнове страхування: страхування транспортних засобів, вантажів та іншого майна.	
	Тема № 6: Договір страхування		Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с.
		Поняття, юридична природа, характеристика договору страхування.	Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
		Виконання договорів страхування.	
		Розірвання, зміна договорів страхування.	
		Форма договорів страхування.	
	Тема № 7: Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку		Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с.
		Види та об'єкт страхових ризиків.	Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
		Поняття і ознаки страхового випадку. Обов'язки сторін при настанні страхового випадку.	
		Акт про настання страхового випадку.	
	Тема № 8: Фінанси та фінансова надійність страховиків		Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с.
		Рейтингові підходи до визначення надійності страхових компаній.	Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
		Альтернативні методи розрахунку резерву незароблених премій (інші ніж описаний в Законі України "Про страхування").	
		Порядок формування статутного фонду страховиків у різних країнах світу.	
		Особливості оподаткування страхових компаній.	
	Методичні підходи до вибору страхової компанії-партнера на основі її фінансової надійності.		

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Передумови, історичні коріння появи і розвитку страхування за кордоном і в Україні.
2. Виникнення та розвиток страхування в Україні.
3. Роль страхування в умовах ринкової економіки.
4. Види та форми контролю за страховою діяльністю в Україні.
5. Правовий статус, повноваження спеціально уповноваженого органу з питань страхування.
6. Поняття, правова сутність і види страховиків.
7. Переваги існування страхової компанії у формі публічного акціонерного товариства.
8. Легалізація діяльності страхових компаній в Україні.
9. Проблеми розвитку страхового посередництва в Україні.
10. Порядок здійснення прав та відповідальність страхових посередників.
11. Необхідність та доцільність обов'язкового страхування.
12. Розвиток особистого страхування в Україні.
13. Проблеми та перспективи страхування відповідальності.
14. Джерела виникнення договору страхування.
15. Особливості та послідовність укладення договору страхування.
16. Страхування як ефективний засіб мінімізації ризиків.
17. Специфіка ризиків в особистому страхуванні.
18. Страховий випадок та його наслідки.
19. Особливості та підстави проведення страхових відшкодувань.
20. Майнове страхування як найбільш приваблива галузь страхового шахрайства.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Передумови, історичні коріння появи і розвитку страхування за кордоном і в Україні.
2. Роль страхування в умовах ринкової економіки.
3. Поняття страхування та страхової послуги.
4. Доцільність та межі державного регулювання ринку страхових послуг.
5. Переваги та недоліки існування державної монополії у сфері страхування.
6. Форми контролю і нагляду за страховою діяльністю в Україні.
7. Поняття і правове становище страховиків в Україні.
8. Переваги існування страхової компанії у формі відкритого акціонерного товариства.
9. Легалізація діяльності страхових компаній в Україні.

10. Проблеми розвитку страхового посередництва в Україні.
11. Поняття, юридична природа, характеристика договору страхування.
12. Страхові ризики та правові наслідки настання страхового випадку.

6. Методи навчання

Метою лекційного курсу є засвоєння теоретичних проблем здійснення страхової діяльності, основних положень чинного законодавства, а також практики його застосування.

Аудиторні заняття проводяться у формі семінарських та практичних занять, на яких студенти повинні приймати участь у дискусії навколо попередньо визначених тем, виступати з рефератами або іншими тезами виступів, вміти формулювати і відстоювати свою позицію.

Самостійне оволодіння та поглиблення знань полягає у вивченні рекомендованої навчальної та теоретичної літератури. Обсяг, зміст і форма індивідуальної роботи зі студентами визначаються викладачем. Це може бути участь у науковому дослідженні, написання реферату, участь у науково-практичній конференції студентського наукового товариства тощо.

7. Методи контролю

Перелік питань до екзамену з дисципліни «Страхування»

1. Поняття страхового права України та його тлумачення.
2. Предмет та метод страхового права.
3. Проблема визначення категорії “страхове право”, як галузі (підгалузі) права.
4. Система страхового права.
5. Поняття та система страхового законодавства. Загальні положення Закону України «Про страхування».
6. Джерела страхового права.
7. Поняття страхової діяльності та її ознаки.
8. Принципи і функції страхової діяльності.
9. Державне регулювання страхової діяльності в Україні
10. Контроль та нагляд за страховою діяльністю в Україні
11. Суб'єкти страхової діяльності.
12. Поняття, правове положення, види страховиків.
13. Поняття та види страхових об'єднань.
14. Правове положення та функції Моторного (транспортного) страхового бюро.
15. Порядок утворення та організаційно-правові форми страхових компаній.
16. Внутрішня структура страхової компанії, органи правління та їх повноваження.
17. Порядок отримання ліцензії на заняття страховою діяльністю.
18. Поняття та види, особливості діяльності відокремлених підрозділів страхової компанії.

19. Підстави та порядок анулювання ліцензії на заняття страховою діяльністю.
20. Правові форми та порядок припинення діяльності страхової компанії.
21. Порядок та форми реорганізації страхової компанії.
22. Правове регулювання процедури ліквідації страхової компанії.
23. Правове регулювання та порядок провадження процедури банкрутства страхової компанії.
24. Правове положення, права та обов'язки аварійних комісарів.
25. Правове положення страхових агентів. Система генеральних агентств (повноваження генерального агента, субагента).
26. Поняття та види страхового посередництва.
27. Особливості проведення аквізаційної роботи.
28. Переваги та недоліки прямого продажу страхових полісів, їх продаж через посередників.
29. Правове положення і функції страхових брокерів.
30. Поняття та зміст співстрахування.
31. Поняття та умови проведення перестрахування.
32. Загальна характеристика обов'язкового страхування.
33. Загальна характеристика добровільного страхування.
34. Класифікація видів страхування (по об'єктам страхування, виду небезпеки).
35. Поняття, особливості та види ризикового страхування.
36. Поняття, особливості та види накопичувального страхування.
37. Поняття та особливості майнового страхування.
38. Поняття та особливості страхування підприємницьких ризиків.
39. Поняття та особливості медичного страхування.
40. Порядок та умови страхування туристів.
41. Особисте страхування та його підгалузі.
42. Страхування життя і здоров'я.
43. Поняття та види автотранспортного страхування.
44. Поняття та зміст страхового ризику.
45. Страхування цивільної відповідальності фізичної особи.
46. Страхування професійної відповідальності.
47. Поняття і зміст договору страхування.
48. Права та обов'язки сторін по договору страхування.
49. Порядок укладення договору страхування.
50. Юридична характеристика договору страхування.
51. Припинення договору страхування.
52. Поняття, зміст і види страхових полісів.
53. Особливості шахрайств з боку страхувальника.
54. Поняття та зміст страхового випадку.
55. Обов'язки сторін у разі настання страхового випадку.
56. Фактори що визначають можливість проведення страхових виплат.
57. Підстави відмови у виплаті страхового відшкодування.

58. Перевірка дійсності інформації про страховий випадок.
59. Поняття та види нетрадиційного страхування.
60. Фінанси та фінансова надійність страховиків.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з

оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими

результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Модульний контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за модульний контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Про страхування : Закон України від 07.03.96 № 86/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: : Закон України від 12. 07. 2001 р. № 2664-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
3. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
5. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
6. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
7. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посібник / О.П.Гетманець, О.М.Шуміло, Т.В.Колеснік та ін.; за ред.. О.П.Гетманець, О.М.Шуміла.- К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/b2ae57e0-3ae1-4f6f-88ed-2d32eb2b58b2>
8. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
9. Страховий менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
10. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

Додаткова:

11. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. - К.:ЦУЛ, 2012.-64 с.
12. БорисоваВ.А. Організаційно-економічний механізм страхування / В. А. Борисова, О. В. Огаренко – Суми: Вид. "Довкілля", 2011. – 196с.
13. Бридун Є.В. Страхова справа. – Ірпінь: АДПС України, 2010. –108 с.
14. Говорушко Т. А.Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: Монографія/ Т. А. Говорушко. – К.:ЦУЛ, 2013. – 168 с.

15. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / За ред. Т. М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2010. - 124 с.
16. Страхування: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.-Львів: ЛКА, 2012. -148 с.
17. Страхування: Навч.-метод. посіб. /За заг. ред О.О. Гаманкової.- К.: КНЕУ, 2010. - 120 с.
18. Теребус О. М. Страхові послуги: Навч.-мет. матеріали для студ. – Тернопіль: ТАНГ, 2012. - 168 с.
19. Чернявський С.С. Протидія шахрайству у сфері страхування автотранспорту: навч. посіб.: рекомендовано МОН України / С.С. Чернявський, В.Г. Гриценко, І.В. Іщук.– Київ: Хай-Тек Прес, 2011.– 184 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua – Офіційний портал Верховної Ради України
2. www.kmu.gov.ua – Урядовий портал.
3. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
4. www.library.ukma.kiev.ua – е-каталог наукової бібліотеки НАУКОВА БІБЛІОТЕКА Національного університету "Києво-Могилянська академія".